

POSTANOWIENIE

18 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 18 września 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M.L.
przeciwko A.L.
o rozwiązanie przysposobienia,
na skutek skargi kasacyjnej A.L.
od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie
z 2 grudnia 2024 r., VI Ca 264/24,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. oddala wniosek pełnomocnika pozwanego o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

(A.G.)

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które –

zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarga kasacyjna została wniesiona przez pełnomocnika pozwanego A.L. (nazwisko rodowe S.) od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z 2 grudnia 2024 r. (sygn. akt VI Ca 264/24), oddalającego apelację pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie z 17 maja 2024 r. (sygn. akt III RC 711/23). Wyrokiem tym, na wniosek powoda M.L., orzeczono o rozwiązaniu stosunku przysposobienia ustanowionego postanowieniem Sądu Rejonowego w Olsztynie z 25 stycznia 2011 r. (sygn. akt III Nsm 968/10), a jednocześnie utrzymano w mocy obowiązek alimentacyjny powoda wobec pozwanego, ustalony po raz ostatni wyrokiem z 9 października 2023 r. (sygn. akt III RC 209/23). Skarga została oparta na podstawie art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., tj. na zarzucie naruszenia prawa materialnego – art. 125 § 1 k.r.o. – poprzez jego błędną wykładnię w zakresie przesłanki „ważnego powodu” oraz niezastosowanie w zakresie przesłanki dobra dziecka.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania został oparty na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., tj. występowaniu istotnego zagadnienia prawnego. Zagadnienie to zostało sformułowane przez skarżącego jako pytanie: czy dobro małoletniego dziecka jako przesłanka wykluczająca rozwiązanie przysposobienia w rozumieniu art. 125 § 1 k.r.o. może być ograniczone do oceny realnych trudności w egzekucji świadczeń alimentacyjnych, czy też musi uwzględniać również inne aspekty związane z ochroną stabilności sytuacji prawnej i życiowej dziecka – zwłaszcza w sytuacji, gdy wraz z rozwiązaniem przysposobienia pozostawia się po stronie byłego przysposabiającego obowiązek alimentacyjny wobec przysposobionego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., skarga kasacyjna może zostać przyjęta do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne. Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Sądu Najwyższego przesłanka ta może być uznana za spełnioną wyłącznie wówczas, gdy skarga kasacyjna formułuje istotne

zagadnienie prawne, którego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz rozstrzygnięcia sprawy. Zagadnienie powinno być wyraźnie przedstawione, poparte wskazaniem możliwych, alternatywnych rozwiązań oraz wykazaniem, że nie zostało ono dotychczas rozstrzygnięte lub że istnieje potrzeba zmiany dotychczasowej wykładni (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 i z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16). Powinno ono także cechować się analogiczną wagą, jak pytanie prawne kierowane przez sąd drugiej instancji na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., czyli dotyczyć poważnych wątpliwości, które nie dają się rozwikłać przy zastosowaniu powszechnie przyjętych reguł wykładni (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z 14 września 2012 r., I UK 218/12, z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15 oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Samo sformułowanie pytania nie jest wystarczające – niezbędna jest także jego analiza oraz przedstawienie rozbieżności występujących w orzecznictwie lub doktrynie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, z 20 grudnia 2011 r., II PK 207/11, z 9 stycznia 2017 r., II CSK 423/16, z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17, z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17 oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17).

Postępowanie kasacyjne – poza sytuacją określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., w której bierze się także pod uwagę naruszenie interesu stron postępowania – nie służy realizacji indywidualnego interesu strony, lecz ma na celu ochronę interesu publicznego poprzez zapewnienie jednolitości wykładni prawa oraz wkład w rozwój jurysprudencji. Tym samym, na etapie przedsądu brak jest podstaw do poszukiwania przesłanek przyjęcia skargi wyłącznie w treści zarzutów kasacyjnych – obowiązek ich wykazania ciąży na stronie skarżącej i nie może być przedmiotem rekonstruowania przez Sąd Najwyższy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147). Dlatego ocena spełnienia wskazanych przesłanek ogranicza się do analizy argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Zagadnienie przedstawione przez skarżącego zostało sformułowane jako pytanie o zakres przesłanki dobra dziecka w kontekście rozwiązania

przysposobienia, a w szczególności o to, czy może ona być ograniczona wyłącznie do oceny trudności w egzekucji świadczeń alimentacyjnych, czy też powinna obejmować szerszy kontekst stabilności sytuacji prawnej i życiowej dziecka. Pytanie to zostało poprawnie ujęte pod względem formalnym, nie spełnia ono jednak kryteriów istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż nie zostało poparte analizą rozbieżności interpretacyjnych, nie wykazano potrzeby zmiany dotychczasowej wykładni ani nie wskazano alternatywnych rozwiązań, które miałyby znaczenie dla rozwoju prawa lub praktyki orzeczniczej. Strona skarżąca nie wykazała, że przedstawione zagadnienie budzi poważne wątpliwości interpretacyjne, pozostaje nierozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego lub wywołuje rozbieżności w praktyce sądów powszechnych. W uzasadnieniu wniosku nie przywołano żadnych orzeczeń, stanowisk doktrynalnych ani przykładów rozbieżności, które pozwalałyby uznać, że zagadnienie ma charakter systemowy i wymaga rozstrzygnięcia w interesie publicznym. Brak odniesień do dorobku judykatury i doktryny, a także brak związku z ustalonym stanem faktycznym – w szczególności brak ustaleń dotyczących skutków egzekucji alimentów za granicą – dodatkowo potwierdzają, że pytanie ma charakter hipotetyczny i nie spełnia kryteriów istotnego zagadnienia prawnego. Sądy obu instancji nie dokonywały ustaleń co do skutków międzynarodowej egzekucji alimentów po rozwiązaniu przysposobienia, ani nie analizowały wpływu ewentualnej odmowy egzekucji przez organy państwa obcego na sytuację prawną pozwanego. W aktach sprawy brak jest dowodów potwierdzających, że organy norweskie odmówiły egzekucji świadczeń alimentacyjnych wobec pozwanego lub że taka odmowa nastąpiła w związku z utratą więzi prawnej wynikającej z rozwiązania przysposobienia. Powołane przez skarżącego pismo z 25 lipca 2022 r. dotyczy innej osoby (J.L.) i nie zostało powiązane ani z aktualnym stanem prawnym pozwanego, ani z ustaleniami faktycznymi dokonanymi w niniejszej sprawie. W konsekwencji, zgłoszone zagadnienie nie zostało osadzone w realiach sprawy ani w szerszym kontekście normatywnym lub orzeczniczym. Nie wykazano, że jego rozstrzygnięcie miałoby znaczenie dla jednolitości wykładni prawa w sprawach analogicznych. Przepis art. 125 § 1 k.r.o. był wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi

Sądu Najwyższego, a jego wykładnia w zakresie przesłanki dobra dziecka została ugruntowana w orzecznictwie.

Przepis art. 125 § 1 k.r.o. zawiera dwie samodzielne przesłanki – pozytywną, wskazaną w zdaniu pierwszym („z ważnych powodów”), oraz negatywną, wyrażoną w zdaniu drugim („jeżeli dobro dziecka się temu sprzeciwia”), które wymagają odrębnej oceny przez sąd. Choć można dostrzec mankament uzasadnienia orzeczenia Sądu drugiej instancji, polegający na braku wyraźnego odniesienia się do przesłanki negatywnej z art. 125 § 1 k.r.o., to skoro Sąd ten podtrzymał rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji, należy przyjąć, że uznał, iż okoliczność ta nie stanowi przeszkody dla rozwiązania przysposobienia. W takiej sytuacji ciężar argumentacji spoczywał na pełnomocniku skarżącego, który powinien był wykazać, że doszło do naruszenia tej przesłanki – poprzez wskazanie, że sąd nie odniósł się do niej w ogóle, nie dokonał żadnych ustaleń faktycznych niezbędnych do jej oceny, a tym samym dopuścił się pominięcia elementu decydującego dla rozstrzygnięcia. Taka argumentacja mogłaby uzasadniać przyjęcie skargi na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., jednak przesłanka ta nie została powołana przez stronę.

Wniosek o przyjęcie skargi został oparty na konstrukcji zagadnienia prawnego, które opiera się na przypuszczeniu, że po rozwiązaniu przysposobienia mogą wystąpić trudności w egzekucji świadczeń alimentacyjnych za granicą. Tymczasem w aktach sprawy brak jest jakichkolwiek ustaleń faktycznych w tym zakresie, brak zarzutów dotyczących działań organów państwa obcego, a wskazane ryzyko egzekucyjne nie zostało osadzone ani w materiale dowodowym, ani w ustaleniach sądów meriti. Argumentacja oparta na przypuszczeniach, niepoparta konkretnymi ustaleniami ani analizą stanu faktycznego, nie spełnia kryteriów wymaganych na etapie oceny dopuszczalności skargi kasacyjnej.

Sąd Rejonowy, orzekając o rozwiązaniu przysposobienia, jednocześnie utrzymał obowiązek alimentacyjny wobec małoletniego pozwanego, uznając, że jego dobro wymaga dalszego wsparcia finansowego. Sąd Okręgowy w całości podzielił tę ocenę. Tym samym przesłanka negatywna z art. 125 § 1 k.r.o. została uwzględniona w rozstrzygnięciu. Skarga kasacyjna, w uzasadnieniu wniosku o jej

przyjęcie, nie wykazuje, że doszło do pominięcia tej przesłanki ani że sąd odwoławczy dopuścił się naruszenia prawa, które mogłoby stanowić podstawę przyjęcia skargi do rozpoznania.

W istocie, skarga zmierza do zakwestionowania oceny sądów meriti co do tego, czy dobro dziecka zostało należycie zabezpieczone oraz do ponownej analizy skutków rozwiązania przysposobienia w aspekcie alimentacyjnym. Tego rodzaju polemika z subsumpcją nie mieści się w zakresie przedsądu i nie może być utożsamiana z potrzebą rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego o charakterze systemowym. Sąd Najwyższy nie pełni funkcji trzeciej instancji sądowej i nie rozpoznaje sprawy co do jej istoty, lecz jedynie skargę kasacyjną – nadzwyczajny środek zaskarżenia, służący przede wszystkim zapewnieniu jednolitości wykładni prawa. Postępowanie kasacyjne nie służy weryfikacji ustaleń faktycznych ani korekcie oceny dowodów, a jego celem nie jest eliminowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie. Podniesione w skardze zarzuty stanowią w istocie próbę przekształcenia postępowania kasacyjnego w środek odwoławczy trzeciego stopnia, co pozostaje poza zakresem kompetencji Sądu Najwyższego na etapie przedsądu.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej nie zawiera jurydycznej argumentacji, która w sposób przekonujący wykazywałaby istnienie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Skarga kasacyjna nie podlega zatem przyjęciu do rozpoznania.

Wskazać należy również, że nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Gdy chodzi o wniosek pełnomocnika pozwanego o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, również nie zasługiwał on na uwzględnienie. Wniosek nie zawierał bowiem oświadczenia, o którym mowa w § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez

adwokata z urzędu (Dz.U. z 2024 r., poz. 763), tj. że koszty pomocy prawnej nie zostały pokryte w całości ani w części. Brak tego oświadczenia oznacza, że wniosek nie spełnia wymogów formalnych, co samo w sobie wyklucza jego uwzględnienie (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 października 2024 r., I CSK 2397/24). Wniosek został sformułowany w sposób następujący: „Niezależnie, mając na względzie reprezentowanie pozwanego z urzędu w niniejszym postępowaniu kasacyjnym, uprzejmie wnoszę o przyznanie należnego mi wynagrodzenia za działania podjęte w związku ze złożeniem przedmiotowej skargi kasacyjnej przed Sądem Najwyższym, według norm prawem przepisanych.” Takie sformułowanie nie zawiera jednoznacznego żądania zasądzenia kosztów od Skarbu Państwa ani wymaganego oświadczenia, co wyklucza możliwość jego uwzględnienia.

Dariusz Dończyk

(A.G.)

[SOP]